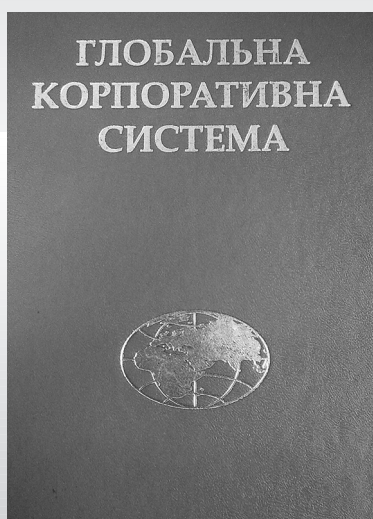

ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ СИСТЕМИ

Рецензія на монографію

**Глобальна корпоративна система ; наук. ред.
акад. НАН України О. Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2011. – 410 с.**

Монографія підготовлена колективом науковців на чолі з академіком НАН України О. Г. Білорусом, лідером Української наукової школи глобалістики. Будь-яка наукова школа живе лише тоді, коли вона розвивається і вдосконалюється. Українська наукова школа глобалістики продукує все нові оригінальні наукові концепції.

Із початком XXI ст. світ остаточно вступив у глобальне майбуття. Рецензована монографія підбиває підсумок розвитку процесів глобалізації у XX столітті та першій декаді XXI ст. включно. Головним результатом цього розвитку автори обґрунтовано вважають формування світосистеми корпоративного глобалізму.

Оригінальна концептуальність видання заслуговує на особливий наголос. У стислій преамбулі сказано, що «автори монографії зосередили увагу на виявленні сутності тенденцій та перспектив глобальної інтеграції, її впливу на конкурентоспроможність постіндустріальних і транзитивних країн, конкурентоспроможних моделях сучасних економік».

Загальна архітектоніка роботи побудована доволі логічно: сутність, тенденції та перспективи глобальної корпоративної системи, далі – міжнародний досвід формування сучасних конкурентоспроможних моделей економічного розвитку і, зрештою, вихід на конкретну модель розвитку України в контексті сучасних глобальних викликів.

Багато західних учених – прибічників «тотального глобалізму» – у своїх працях ставили за мету створення «глобальної держави» як нової імперії глобалізму.¹ Посилення економічної глобалізації, на їхню думку, неминуче призведе до створення «світового уряду», метою якого буде «будівництво нової глобальної світової структури», тобто «глобальної держави» для глобалізаторів.

Наприкінці 90-х років XX ст. – початку XXI ст. до наукового висновку про існування та панування «економічної світ-системи глобалізму» дійшов академік О. Білорус, але його оцінки і позиції різко відрізнялися від підходів західних авторів, бо були критичними відносно концепцій силового глобалізму.² Світосистема силового глобалізму визначалась О. Г. Білорусом як ультрамодерний імперіалізм.

Головним призначенням глобальної економічної системи визнавалося створення механізму глобального управління, який підпорядкує собі держави і народи.³ Розкриваючи історичну роль системи глобалізму як нового світоустрою, західні ідеологи глобалізму наполягали на продуктивній доктрині глобалізації – як позитивного та конструктивного чинника. Натомість професор О. Білорус підкреслює внутрішню конфліктність розвитку світосистеми глобалізму як знаряддя глобальної монопольної експлуатації.

Національні держави покликані виконувати особливу історичну місію – захищати свої країни і народи з їх конкретними соціально-економічними системами від руйнівного впливу глобальної корпоративної системи. Країни-глобалізатори вдалися до перевіреної зброї – денационалізації економік за допомогою транснаціональних корпорацій глобального масштабу. Глобальна експансія ТНК набула загрозливих масштабів.

Аргументуючи свої висновки, автори рецензованої монографії наводять надзвичайно цікаві дані (станом на 2011 рік) учених Цюріхського університету (Швейцарія), які здійснили комп'ютерний математичний аналіз діяльності 43 060 транснаціональних корпорацій. Завданням свого дослідження вони ставили через міжкорпоративні зв'язки змодельовати «образ глобальної корпоративної системи». Серед названих більш як 43 тисяч ТНК близько 60% загальносвітових доходів припадає на 3/8 глобальних корпорацій, у їх числі 147 найбільших ТНК контролюють понад 40% глобального корпоративного багатства.

І тут ми підходимо до одного із ключових положень рецензованої праці – положення про те, що світом правитиме єдина глобальна корпоративна система. Більшість сучасних дослідників дотримується думки, що мета створення «нового світового ладу» на чолі із глобальним

¹ Falk R. World orders, Old and New / R. Falk // Current History. – 1999. – No 1. – P. 31.

² Білорус О. Г. Економічна система глобалізму / О. Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2003. – 360 с.

³ Held D. Global transformation: politics, economics and culture / D. Held, A. McGrew, D. Goldblatt, I. Perraton. – Cambridge, Oxford, 2000. – 515 p.

гегемоном є суто проектом США. Навіть американські вчені-економісти та бізнесмени вважають глобалізацію інструментом «захоплення» усієї світової економіки.

За відомими сценаріями, західна глобалізація передбачає форсовану, силову глобалізацію. Цікаво, що Сполучені Штати, вимагаючи «свободи глобального ринкового простору», самі не поспішають глобалізуватися, посідаючи одне з останніх місць у світі за рівнем глобалізації (10–12%) їх економіки.

Зауважимо також, що держави, які сліпо виконували вказівки Міжнародного валютного фонду, стикаються, як правило, з економічними негараздами – економічної дестабілізації зазнала Індонезія; у боргову кризу надспоживання потрапили Італія, Греція і Португалія; поради МВФ Україні та Росії обернулися для них крахом економічних реформ.

Розглядаючи глобалізацію як єдиний всесвітній процес, автори монографії акцентують увагу на посиленні втручання у цей процес найбільших центрів сили сучасного складного багатополярного світу. Йдеться, зокрема, про «атлантичний» (американський) глобалізм, європейський глобалізм (ЄС), «євразійський глобалізм», «азійський глобалізм». Дослідники обґрунтовують неминучий характер боротьби між цими глобальними центрами сили.

У монографії підкреслюється, що за останні чотири десятиліття світ змінився невідомо – він став глобально монополізованим. Рушійні сили силової глобалізації – провідні країни-глобалізатори на чолі зі США. Визначальною ознакою світ-системи глобалізму – експлуатація національних ресурсів та національних капіталів глобальним капіталом. Особливим світовим феноменом початку XXI ст. став «азіатський глобалізм». Із появою цієї мегасистеми відбуватиметься безпрецедентний зсув, глобальне зрушення економічної і політичної сили із Заходу на Схід.

«Азіатський глобалізм», як вважають автори рецензованої монографії, стає альтернативою панамериканському (євроатлантичному) глобалізму та, в певному розумінні, є навіть більш агресивним і експансивнішим, ніж «глобалізм американський».⁴ «Азіатський глобалізм», як передбачають автори, невдовзі контролюватиме основні фінансові потоки глобального капіталу. Нині валютні резерви Японії перевищують \$900 млрд., Саудівської Аравії – \$800 млрд., Китаю – \$500 млрд., Південної Кореї – \$200 млрд., Індії – \$120 млрд., що в сукупності дорівнює трьом чвертям світових валютних резервів.⁵

Заключна частина рецензованої монографії присвячена інвестиційно-інноваційній моделі розвитку України в контексті сучасної глобалізації та її викликів.

В останній період за ступенем проникнення глобалізації Україна піднялася на три позиції у глобальному рейтингу (52 позиція серед 139 держав світу).⁶ Названий показник (індекс) дає змогу відстежувати ступінь залучення різних сфер діяльності держав світу в глобальні процеси. Але наведені вище авторами монографії статистичні дані свідчать до висновку стосовно неоднозначності складних і суперечних наслідків глобалізаційних процесів.

З огляду на регіональні позиції України найбільш прийнятним для нас напрямом інтеграції є зближення з Європейським Союзом як найрозвинутішою формою економічної інтеграції та унікальним наднаціональним економічним угрупованням, яке забезпечує успішне функціонування більшості національних інтегрованих соціально-економічних систем.

Автори підкреслюють безальтернативний характер інтеграції України в європейський економічний простір. Передумовою успіху цього процесу є формування національної, соціально орієнтованої, конкурентоспроможної економіки інноваційного типу. Україна – велика євро-

пейська держава, яка не може не мати європейської і глобальної інтеграційної стратегії розвитку.

Своєю колективною монографією автори зробили новий, надзвичайно важливий внесок у наукову розробку проблем глобалізації національної економіки, що сприятиме науковому забезпеченню Національної стратегії розвитку України. Нова монографія представників Української школи глобалістики заслуговує на високу оцінку.

В. Г. Єременко,

*доктор економічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України*

Yeremenko V. H.

D.Sc. (Economics), Professor

THE GLOBAL CORPORATE SYSTEM RESEARCH

Abstract. The Review deals with the original conception of Global Corporative System proposed by the monograph authors. The essence and meaning of the authors' contribution into development of the theory of global integration under epoch of post industrial world-system of globalism is underlined. This world-system is described by authors as the forms of ultramodern economic imperialism and the form of global exploitation of world resources under regime of over-consumption for monopolized over-profits extraction.

Keywords: global corporate system; world-system of globalism; global integration; global economic imperialism; global exploitation.

Єременко В. Г.

доктор економічних наук, професор

**ДОСЛІДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ
КОРПОРАТИВНОЇ СИСТЕМИ**

Анотація. У рецензії надано оцінку оригінальної концепції глобальної корпоративної системи, запропонованої авторами монографії. Підкреслюється суть і значення внеску авторів у розробку теорії глобальної інтеграції в епоху світ-системи постіндустріального глобалізму. Ця світ-система визначається авторами як форма ультрамодерного економічного імперіалізму та форма глобальної експлуатації світових ресурсів у режимі їх надспоживання заради одержання монопольного надприбутку.

Ключові слова: глобальна корпоративна система, світ-система глобалізму, глобальна інтеграція, глобальний економічний імперіалізм, глобальна експлуатація.

Єременко В. Г.

доктор экономических наук, профессор

**ИССЛЕДОВАНИЕ ГЛОБАЛЬНОЙ
КОРПОРАТИВНОЙ СИСТЕМЫ**

Аннотация. В рецензии дана оценка оригинальной концепции глобальной корпоративной системы, предложенной авторами монографии. Подчеркивается суть и значение вклада авторов в разработку теории глобальной интеграции в эпоху мир-системы постиндустриального глобализма. Эта мир-система определяется авторами как форма ультрамодерного экономического империализма и форма глобальной эксплуатации мировых ресурсов в режиме их сверхпотребления ради получения монопольной сверхприбыли.

Ключевые слова: глобальная корпоративная система, мир-система глобализма, глобальная интеграция, глобальный экономический империализм, глобальная эксплуатация.

⁴ Див. с. 55 рецензованої монографії.

⁵ Там само, с. 55.

⁶ Див.: Індекс проникнення глобалізації 2013. Наукова експертиза IESE Business School of the University of Navarra [Electronic resource]. – Accessed mode : <http://www.iese.edu/>